

izvješća – informationes

IZVJEŠĆE O XLIII. TEOLOŠKO-PASTORALNOME TJEDNU ZA SVEĆENIKE U ZAGREBU (21.-23. SIJEČNJA 2003.)

Cijenjena gospodo vijećnici Fakultetskoga vijeća,
u prostorijama Dječaćkoga sjemeništa na Šalati, od 21. do 23. siječnja, održan je *XLIII. Teološko-pastoralni tjedan* (dalje u tekstu: TPT) koji se bavio temom *Pluralizam u Crkvi*, u organizaciji Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Prvoga dana, u utorak ujutro (8.45 sati) na svečanome je otvaranju bilo više od šest stotina svećenika, redovnika, redovnica i pastoralnih djelatnika laika iz cijele Hrvatske, Bosne i Hercegovine i iz nekoliko europskih država, gospođa rektorica Sveučilišta u Zagrebu, predstavnici ostalih kršćanskih i vjerskih zajednica, predstavnici gradskih vlasti i drugi ugledni gosti. Bili su prisutni biskupi iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, koji su tih dana imali zajedničko zasjedanje.

Najprije je zazvana pomoć Duha Svetoga posljednicom *Dodi Duše Presveti* koju su pjevale dvije studentice Instituta za crkvenu glazbu KBF-a, a zatim je nadbiskup Bozanić zaziv zaključio sljedećom molitvom:

*Bože beskrajne blagosti i providnosti!
Zahvaljujemo ti što si na svijet poslao svoga Sina,
kako bi s nama dijelio brige i teškoće, ali i nadanja.
Budi blagoslovljen za sva dobročinstva svoje ljubavi,
jer ti si začetnik i ispunjenje novoga čovjeka.
Zahvaljujemo ti za dar tvoga Duha
koji uvijek vodi Crkvu
i koji djeluje na način koji je često skriven našim očima.*

*Pomozi da taj isti Duh,
koji predlaže riječi i djela
- sposobna da zahvate srca svih koje susrećemo -
osvijetli putove ljudskoga hoda u vremenu
u traženju pravde i istine,
u naporima oko jedinstva svih vjernika,
u iščekivanju novoga neba i nove zemlje.*

*Daj da On, vrelo utjehe i pobožnosti, mudrosti i savjeta,
razuma i jakosti, znanja i straha Božjega,
otvori naša srca za jedinstvo u raznolikosti,
kako bismo služili Tebi, jedinomu i pravomu Bogu.
Po Kristu Gospodinu našem.*

Nakon uvodne molitve i pozdravne riječi koju je sudionicima i gostima uputio mons. Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup i Veliki kancelar našega fakulteta, TPT je otvorio dekan KBF-a, prof. dr. Josip Baloban. Sudionike TPT-a pozdravili su: mons. Giulio Einaudi, apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj; kard. Vinko Puljić, nadbiskup vrhbosanski, prof. dr. Jasna Helena Mencer, rektorica Sveučilišta u Zagrebu; prof. dr. Slavko Kovačić u ime KBF-a Sveučilišta u Splitu. Pismeno je najbolje želje za uspješan rad Tjedna uputio i zamjenik gradonačelnice Grada Zagreba, gosp. Milan Bandić. Potom je Dekan na hrvatskom jeziku pročitao brzojav koji nadbiskup mons. Josip Bozanić, zajedno s nazočnim (nad)biskupima i svećenicima, upućuje papi Ivanu Pavlu II. Gospodin ministar, Gvozden Flego pismeno se ispričao zbog nemogućnosti sudjelovanja na otvaranju TPT-a.

Na otvaranju Tjedna bili su nazočni slijedeći (nad)biskupi: mons. Josip Bozanić, mons. Giulio Einaudi, kard. Vinko Puljić, mons. Marin Barišić, mons. Ivan Devčić, mons. Franjo Komarica, mons. Želimir Puljić, mons. Marko Culej, mons. Antun Škvorčević, mons. Ante Ivas, mons. Marin Srakić, mons. Mile Bogović, mons. Valter Župan, mons. Ivan Milovan, mons. Slavomir Miklović, mons. Juraj Jezerinac, mons. Pero Sudar, mons. Josip Mrzljak, mons. Vlado Košić, mons. Đuro Gašparović, mons. Đuro Hranić.

Tijek otvaranja 43. Teološko-pastoralnoga tjedna bio je sljedeći:

1. Kratki pozdrav i uvod u svečanost (I. Šaško)
2. Zaziv Duha Svetoga (*Posljednica*) – studentice ICG-a
3. Zaključna molitva (nadbiskup Bozanić)
4. Pozdravna riječ nadbiskupa Bozanića
5. Pozdrav i otvorenje Tjedna (prof. dr. J. Baloban – dekan)
6. Pozdravne riječi uzvanika:
 - a) Nuncij, mons. Giulio Einaudi
 - b) Kardinal Vinko Puljić
 - c) Rektorica Sveučilišta, prof. dr. Jasna Helena Mencer
 - d) Dekan KBF-a Sveučilišta u Splitu, prof. dr. Slavko Kovačić
7. Pozdrav predstavnicima područnih studija i afiliranih učilišta te drugim teološkim učilištima (Teologija u Đakovu; Teologija u Rijeci; Vrhbosanska teologija u Sarajevu; Franjevačka teologija u Sarajevu; Filozofski fakultet Družbe Isusove; Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove)

8. Čitanje brzjava mons. Bozanića Svetomu Ocu (dr. Josip Baloban)
9. Pozdrav predstavnicima drugih kršćanskih Crkava i islamske zajednice, itd.
10. Pozdrav predstavnicima masovnih medija
11. Čitanje pristiglih brzjava
12. Prijelaz u radni dio Tjedna
13. Uvodno predavanje (dr. Ivica Raguž)
14. Rasprava
15. Domjenak

Nakon svečanoga dijela otvaranja, započeo je rad s predavanjima i raspravama, a raspored predavanja u tri dana izgledao je kako slijedi: »Pluralizam kao imperativ i načelo vremena: teološki pogled« (dr. Ivica Raguž); »Ekleziološki temelji pluralizma u Crkvi« (dr. Anđelko Domazet); »Mogućnosti i izazovi etičkoga i moralnoga pluralizma u Crkvi« (dr. Josip Grbac); »Liturgijska raznolikost u prošlosti i 'liturgijski pluralizam' u sadašnjosti« (dr. Marijan Steiner); »Crkva u Hrvatskoj i unutarnji pluralizam: stvarnost ili želja?« (dr. Nediljko A. Ančić); »Perspektive pluralističkoga djelovanja Crkve u hrvatskome društvu« (dr. Špiro Marasović); »Teološki pluralizam – ekumenizam nakon 'Dominus Jesus'« (dr. Tomo Vukšić); »Teološke perspektive crkvenoga pluralizma i međureligijskoga dijaloga na temelju iskustva Bosne i Hercegovine« (dr. Ivan Šarčević); »Psihološki pristup odgoju za prihvaćanje pluralizma u Crkvi« (dr. Ivan Štengl); »Karizmatički seminari u svjetlu pluralizma u Crkvi« (dr. Milan Špehar).

Prijepodnevnomu radu prvoga dana predsjedao je prof. dr. Josip Baloban, dekan KBF-a u Zagrebu, a moderirao je dekan KBF-a u Splitu, prof. dr. Slavko Kovačić; poslije podne je predsjedao prof. dr. Ivan Dugandžić, prodekan KBF-a u Zagrebu, a moderirao prof. dr. Pero Aračić, predstojnik Teologije u Đakovu. Drugi dan je prije podne predsjedao prof. dr. Alojzije Hobljaj, prodekan KBF-a u Zagrebu, a moderirao doc. dr. Milan Špehar predstojnik Teologije u Rijeci, dok je poslije podne predsjedao doc. dr. Ivan Karlič, prodekan KBF-a u Zagrebu, a moderirao prof. dr. Marko Josipović, dekan Vrhbosanske teologije u Sarajevu. Posljednjega, trećega dana predsjedao je prof. dr. Ivan Dugandžić, prodekan KBF-a u Zagrebu, a moderirao prof. dr. Ivan Bubalo, s Franjevačke teologije u Sarajevu. Tijekom plenarne rasprave poslije podne predsjedao je prof. dr. Josip Baloban, dekan, a moderirao dr. Tonči Matulić.

Euharistijska slavlja tijekom tri dana predvodili su: nadbiskup, mons. Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački, te mons. Đuro Hranić, pomoćni biskup đakovački i srijemski, mons. Josip Mrzljak, pomoćni biskup zagrebački.

Sva tri dana za pjevanje u euharistijskome slavlju bili su odgovorni studenti Instituta za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« (prvi dan) i bogoslovi Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu. Asistenciju su sačinjavali bogoslovi iz zagrebačkoga Bogoslovnog sjemeništa.

Gledajući programski, Povjerenstvo je iznimno zadovoljno iskustvom rasporeda predavanja, discipliniranosti predavača i raspravama za čiju su ozbiljnost mnogi rekli da je na neočekivano visokome stupnju. Posebice je bila primijećena aktivnost profesora, premda je i dalje poželjna veća brojnost samih nastavnika – i redovitih i honorarnih – našega fakulteta.

Ono pak što ocjenjujemo kao nespretnost i vlastiti određeni promašaj, koji svakako kanimo popraviti iduće godine, jest loše definiranje prijepodneva prvoga dana, odnosno navođenje sata početka uvodnoga predavanja. S jedne strane nam je drago što smo svečanost otvorenja Tjedna stavili u okvir trajanja oko 40 minuta, ali nam je promaknula činjenica da uvodno predavanje počinje odmah nakon otvorenja. Čini nam se stoga važnim iduće godine pomaknuti otvaranje pola sata kasnije, tj. u 9.15, a predavanje naznačiti ne u točno vrijeme, već približno uz spomenuti dodatak da uvodno predavanje slijedi odmah poslije svečanosti otvaranja. Uravnoteženost predavanja i rasprava pokazao se djelotvornim te ćemo ga za sada nastojati zadržati.

*

Vezano uz samu temu, napominjemo da je prije dvije godine napravljena anketa na Teološko-pastoralnom tjednu iz koje je proizašlo da svećenike zanimaju teme koje smo grupirali u dvadesetak područja. Ta nam anketa pomaže da odabiremo teme prema aktualnosti trenutka. Konačni naslov i ove je godine utvrdilo i prihvatilo Fakultetsko vijeće KBF-a, razmišljajući o važnosti teme za život Crkve i pokušavajući odgovoriti na poticaje s raznih strana pastoralnoga i teološkoga djelovanja. Tako je Vijeće zaključilo da bi *Pluralizam u Crkvi* bila važna tema za teološko i pastoralno promišljanje, ali jednako tako i pomoć svećenicima i ostalim pastoralnim djelatnicima u njihovu radu, te u promišljanju onoga što se događa u Crkvi i u društvu, kako bi se lakše orijentirali i zauzeli određene stavove.

Iako bi se moglo misliti da je tematika Tjedna bila odviše apstraktna, rasprave i zanimanje te razvedenost primjene pokazale su suprotno. Ne samo da su se izostravala pitanja pojmovne naravi kada je pluralizam u središtu problematike, već se načelna strana pokazala nezaobilaznom u praktičnim posljedicama. To je vidljivo u načinu djelovanja Crkve, u odnosu vjernika prema zalaganju u društvu.

Ovim je odabirom pokazano da pitanje pluralizma nije tabu tema u Crkvi, premda mnogi smatraju da se o tome dovoljno ili uopće ne govori. Jasno je da je pluralizam stvarnost u kojoj živimo u društvu i stoga smo s različitih aspekata željeli vidjeti što to znači za život Crkve. Na ovome je Tjednu dana dobra teološko-filozofska pa i psihološka perspektiva toga pitanja, te da je naš simpozij bio kvalitetan i mogao bi stajati uz bok sličnim simpozijima u Europi i po sadr-

žaju, i po predavačima te po načinu na koji su teme obrađene. Nažalost, u javnosti nije dovoljno popraćen, pogotovo ne u svjetovnim medijima.

Jasno da je u sklopu pluralizma u Crkvi dotaknuto pitanje organiziranja i uloge laika. Bilo je govora o ulozi laika unutar same Crkve i djelovanju laika u društvu. Razmišljanja su se kretala u različitim smjerovima. Pokazano je kako je Crkva sama u sebi pluralna, što znači da postoje različite službe, različite karizme i različiti načini djelovanja. Unutar toga pluralnog života Crkve potrebno je svakome pomoći pronaći pravo mjesto poslanja i pravi način djelovanja. Isto je tako potrebno pomoći da laici prihvate i vide i svoja prava i odgovornosti u društvu kao kršćani i katolici, i to ponajprije na zasadama i temeljima Drugoga vatikanskoga koncila. Istovremeno potrebno je raditi na boljoj međusobnoj komunikaciji i dijalogu unutar same Crkve, kako bismo shvatili da nam je isto dostojanstvo u različitosti poslanja. I premda to može zvučati kao parola ipak je jasno da smo svi mi Crkva i da je potrebno razvijati jedinstvo u različitosti.

Čini se da je najvažnije vidjeti da je pluralizam činjenično stanje u kojemu mi živimo i koje je zapravo danas norma života. Neki, polazeći iz toga faktičnoga stanja, pluralizam apsolutiziraju smatrajući da je on sam po sebi dostatan kako bi se objasnili određeni procesi, a ima i onih koji pluralizam odbijaju. Hod između relativizma i integralizma je hod napetosti na koju je kršćanstvo pozvano. Za kršćansku misao i teologiju vrlo je važno vidjeti da ni jedan ni drugi nisu ispravni putovi. Kršćanstvo svojom snagom treba kritički promišljati stanje u društvu, vidjeti koje ono vrednote i na koji način može ponuditi, te koje će biti sposobne preobražavati. Tu je pitanje pluralnoga djelovanja Crkve u društvu, čega vjernici još nisu dovoljno svjesni. Tjedan je dobro polazište za razmišljanje o djelovanju vjernika laika u društvu. Svi su se vjernici pozvani angažirati u javnome, društvenome, političkome i kulturalnome prostoru i tako stvarati i oblikovati novi duh u hrvatskom društvu. Tu je pluralno djelovanje kroz ekumenizam, međureligijski dijalog, odgoj ... Sve su to područja koja su bila teme promišljanja ovoga Tjedna. Tu je svakako i pluralizam na unutarcrkvenome planu – na koji način mi u Crkvi komuniciramo, živimo pluralnost službâ, karizmi, djelovanja.

Predavači su pokazali da je pluralizam naše životno okruženje, prostor nade, ali i kritičkoga promišljanja. Ne treba ga demonizirati, čemu su neki krugovi skloni pogotovo iz straha da će Crkva time nešto izgubiti, a niti ga apsolutizirati, smatrati ga nekom vrstom transcendentalne veličine. Pluralizam je zasigurno nepovratni proces društva. Stoga je potrebno pluralizam smjestiti u kritički kontekst, vidjeti koje su negativne strane apsolutiziranja pluralizma bez pozivanja na ono što nas povezuje i unutar toga vidjeti koje su šanse za navještaj Evandjelja u konkretnom današnjem društvu. Znači, nema zatvaranja pred izazovom pluralizma, ali i nema ni potpune identifikacije sa svim onim strujanjima koja su bez ikakvog dubljeg misaonog stava prisutna u društvu, nego je potrebno da kršćan-

ska misao u različitosti bude prisutna i izazovna za društvo. Nekoliko dana prije početka Tjedna predstavljena je *Doktrinarna nota* Kongregacije za nauk vjere o katolicima u politici kao izričaj želje da Crkva bude dio civilnoga društva, da iznosi svoja promišljanja, te stoga poziva katolike i kršćane da u tome društvu djeluju na osnovi temeljnih etičkih i moralnih načela.

Predavači su uočili mnoge probleme, ali i mnoge nade i prilike. To me veseli, a mnoga su promišljanja bila veoma hrabra, ne samo u smislu unutarcrkvenog dijaloga, nego i svijesti potrebe nove i drugačije zauzetosti katolika u hrvatskom društvu, kao i u pitanju međureligijskoga dijaloga, odnosa u Bosni i Hercegovini, promišljanja o karizmatiskim pokretima, seminarima. Karakteristika predavanja bila je, jasnoća, misaona oštromnost i pozitivan stav prema izazovima pluralnoga društva.

*

U organiziranju smo se držali nekih već zadanih okvira na temelju prijašnjih dobrih iskustava. Od poteškoća koje moramo uvažiti radi poboljšanja organizacije idućega TPT-a, navodimo:

– nedovoljna definiranost poslova koje trebaju izvršiti pojedine fakultetske službe, što je dovelo do malih nesporazuma i poneke nespretne koordinacije, pri čemu zahvaljujemo Tajništvu Fakulteta što je pomoglo u kontaktiranju s predavačima i s javnošću; iz tih nejasnoća rodila se ideja o drukčijemu načinu informiranja i funkcioniranja Povjerenstva u smislu angažiranja nekoga od studenata koji bi pomagao/la kao neka vrsta tajnika/ce Tjedna i preko koje bi pravovremeno bile dostupne sve informacije;

– odnos s medijima koji je uvijek upitan, već prema datosti trenutka i odnosa medijske politike koja odvaguje važnost; prema prijašnjim iskustvima čini nam se da uspjeh toga odnosa ne ovisi toliko o našem servisiranju, jer naša spremnost često naiđe na neprimjerenost odnosa s druge strane;

– uz poboljšani sustav razglasa ipak je bilo poteškoća, ali smo uspjeli modernizirati snimanje rasprava na MIDI, za razliku od prošlih godina, kada se sve to činilo snimanjem na audio kasete;

– bili smo u dvojbi glede broja i kriterija za pozdravljanje Tjedna i ostali na praksi koja je uglavljena prije dvije godine (reducirani broj pozdrava);

– uređivanje pozornice nije ovisilo samo o nama, jer zadanosti prostora i sredstava zahtijevaju kreativnost koja jednako tako potiče na promišljanje o modernizaciji pristupa, osobito kada su sredstva predstavljanja i predavanja u pitanju; vjerojatno bi za iduću godinu trebalo omogućiti predavačima bolju mogućnost prezentacije svojih izlaganja (kompjutorska potpora).

Uz te i ine poteškoće i nejasnoće, radosni smo što je broj sudionika malo porastao u odnosu na prošlu godinu, kada se primjećivao blagi pad, posebice kada se vidi da je sudjelovanje na predavanjima (naročito u popodnevnim terminima

ma) bilo brojnije. Od početnih šestotinjak prisutnih na otvaranju Tjedna, preko petstotinjak prijavljenih (prodanih iskaznica) do prosjeka od 250 aktivnih sudionika na predavanjima i raspravama, pokazuje da je Tjedan zadržao svoju visoku posjećenost i odjek među svećenicima i laicima.

Sa svrhom da se ta analiza poboljša, vjerojatno bi bilo dobro da se na recepciji nalazi Knjiga sudionika TPT-a u kojoj bi se jasno vidjelo tko je bio na Tjednu i konačno koliko je statistička zbilja prijavljenih mjerodavna za raščlambu sudjelovanja u radu. Isto tako bi se na iskaznici, na poleđini, mogao napisati broj iskaznice, čime bi uvid u participaciju bio neposredniji. U Knjizi sudionika mogli bi se naći i drugi podaci (o dobi; o službi i sl.).

Cjenik je usluga, koji donosimo i u ovome izvješću, ostao nepromijenjen u odnosu na prošlu godinu.

Iskaznica za sudjelovanje na TPT-u (i za ulaz u dvoranu)	80 kuna
Doručak	10 kuna
Ručak	50 kuna
Večera	30 kuna
Puni pansion (višekrevetna soba)	120 kuna
Puni pansion (jednokrevetna soba)	200 kuna
Samo spavanje i doručak	50 kuna

Na temelju tih cijena, Dječjačko sjemenište nam je dostavilo obračun (s nadnevkom 24.1. 2003.), prema kojemu je vidljivo da je prodana 481 iskaznica po 80 kuna i 12 iskaznica po 40 kuna, što iznosi ukupno 38.960 kuna. Od toga iznosa KBF je dobio 70%, odnosno 27.272 kune, a Dječjačko sjemenište 30% ili 11.688 kuna. Iz ovdje naznačenoga iznosa KBF je za ručkove i pansione za predavače dodatno platio 5.100 kuna, te je na naš račun uplaćeno 22.172 kune.

Nadajući se da ćemo i ove godine dobiti potporu Ministarstva, sada nastojimo čim prije primjereno iz postojećih sredstava nagraditi predavače za njihov trud, što će biti ostvareno u idućih nekoliko dana, do čega nam je posebno stalo.

Dužni smo izreći zahvalnost poglavarima Dječjačkoga sjemeništa, osobito gosp. rektoru Jurju Batelji, gosp. ekonomu Petru Čorluki, gosp. duhovniku Stjepanu Najmanu, te prefektima koji su organizirali sve što je bilo potrebno u prihvatu gostiju i u odgovorima na njihove zahtjeve u čemu su im zdušno i ove godine pomagali sjemeništarcima. Pokazali su svoju umješnost organiziranja i suradnje s Povjerenstvom, a uz poboljšanje razglasa valja istaknuti i uređenje pod pozornice. Zahvala pripada i Bogoslovnomu sjemeništu u Zagrebu, poglavarima i bogoslovima za njihov trud pri uređivanju pozornice, za brigu oko reda na ulazu u dvoranu predavanja, za liturgijsko pjevanje i asistenciju. Zahvaljujemo i »Kršćanskoj sadašnjosti« i »Glasu Koncila« na njihovim uslugama tiskanja ma-

terijala i pružanja logistike. Zahvala pripada i dr. Valentini Mandarić i sestri Vjeri (Franjevke od Bezgrešne) za trud oko cvjetnoga dekoriranja dvorane.

*

Ujedno koristimo prigodu da upozorimo na poziv svim profesorima da prijedloge teme idućega XLIV. Teološko-pastoralnoga tjedna mogu predložiti do iduće sjednice Vijeća u ožujku. Na oglasnoj ploči se nalazi popis s nekoliko već predloženih tema, a tomu popisu možete dodati svoje prijedloge. Budući da smo prošle godine bili u malome vremenskom škripcu, to bismo ove godine htjeli izbjeći i najranije što je moguće utvrditi temu i predavače, te vas sve molimo za suradnju i pomoć u tome poslu.

*

Zahvaljujući svim profesorima i djelatnicima Fakulteta koji su pomogli u ostvarenju rada Tjedna i nama olakšali organizaciju, srdačno vas pozdravljamo.

Povjerenstvo TPT-a:

Ivan Šaško i Željko Tanjić